

RECORREGUT EN COTXE PER CONÈIXER EL BOSC DE POBLET I LA SEVA HISTÒRIA

Manel Martínez

Km. 0 – Vimbodí

Tot el recorregut que proposem el realitzarem per dins el terme municipal de Vimbodí.

Començarem el recorregut a la vila de Vimbodí, població de la Conca de Barberà, lligada des de sempre al bosc de Poblet i al monestir que li dona el nom.

Els pobladors de Vimbodí, vila fundada amb anterioritat al monestir de Poblet (fundat l'any 1152), van estar constantment amb pleits i lluites amb el monestir per qüestions del bosc i la seva llenya, fusta, pastures i altres aprofitaments, fins que els monjos abandonaren el monestir l'any 1835 degut a la desamortització dels bens eclesiàstics. Hem de tenir en compte la importància del bosc anys enrera, quan d'ell s'extreien molts productes de primera necessitat tan primordials per l'economia com ho podien ser les terres de conreu.

Sortim de Vimbodí direcció Poblet per una carretera que passa pel costat mateix de l'ermita dels Torrents, bonic indret, molt tranquil i amb molta ombra per passar una estona a l'estiu. Pujarem fins el coll Roig.

Km. 2,5 - Coll Roig

Indret anomenat amb aquest topònim pel fort color vermellós de l'argila del terreny. Des d'aquest punt tindrem una esplèndida vista de la massa forestal del bosc de Poblet, destacant la seva verdor sobre les terres de conreu de la plana; la figura del monestir també destaca a peu de les muntanyes.

Anirem baixant en direcció al monestir i ens trobarem amb extenses plantacions de vinya, cultiu heretat d'aquells primers monjos que portaren des de terres de França la saviesa i la ciència per cultivar aquestes noves terres.

També passarem al costat mateix d'una muralla externa fins arribar al lloc anomenat antigament "Les Ermites" i on es bastí el monestir.

Km. 4,2 - Monestir de Poblet

El monestir és una joia monumental que val la pena de ser visitat, si bé aquest recorregut no està pensat per fer la visita, sí que recomanem fer-la en un altre moment.

Aquest indret deuria haver estat poblat per un bosc de “populus”, àlbers o pollancre, d'aquí sortiria el nom de Poblet.

El monestir fou destruït després de la desamortització de 1835 i totes les terres dels monjos foren venudes. El bosc també patí la mateixa sort i fou devastat quedant en una fase de desforestació. Tota la fusta es va subhastar i els veïns dels pobles dels voltants acabaren la feina extraient tota la llenya que van poder, per sort no sorgí cap comprador pel bosc i aquest queda en mans de l'Estat, l'any 1862 exceptuat de la venda i inclòs al Catàleg de Monts d'Utilitat Pública.

El nostre recorregut es desvia a la dreta per la carretera que puja a Prades, vila vermella que dona nom a totes aquestes muntanyes, si bé abans, també es feien servir altres topònims per referir-se aquesta serralada, com el de *serra de la Mina* o el mateix de *bosc de Poblet*.

Km. 5,3 - Granja Mitjana

A uns 500 metres del monestir i a la dreta, tocant a la carretera, trobarem la granja Mitjana, dita antigament La Lardeta, i que fou el lloc on s'instal·laren els primers monjos cistercencs arribats del monestir de Fontfreda l'any 1152. Aquesta granja, a l'igual que d'altres properes com Riudabella o Milmanda són de l'època romana.

Antigament les terres conreades que ara trobem a banda i banda de la carretera havien estat bosc, ja que els antics límits del bosc de Poblet arribaven fins per on passa la carretera mes o menys, aquestes terres foren comprades per particulars després de la desamortització i convertides en conreus. L'any 1899 es realitzà l'atermenament del bosc quedant marcats els límits actuals.

Km. 6,8 - Barranc de Castellfolit

Arribem a una cruïlla on veurem una creu de fusta, estem a l'entrada del barranc de Castellfolit, aquest barranc i els altres més importants d'aquest bosc: barrancs del Torners, Titllar i el de la Pena o de Sant Bernat, alimenten el

riu Sec que a la vegada dóna les aigües al Francolí. Normalment aquests barrancs no aporten grans caudals d'aigua, tret de quan hi ha forts aiguats com l'últim del 10 d'octubre de 1994. Els estralls produïts per aquests últims aiguats haurien estat molt més forts si aquestes muntanyes s'haguessin trobat en l'estat de desforestació en que es trobaven a finals del segle XIX i principis del XX . En aquells temps es produïren forts aiguats que feien baixar les aigües del riu Francolí fins a Tarragona amb greus destrosses, el més conegut fou l'aiguat de santa Tecla de 1874. Aquests fets portaren a que la conca alta de riu Francolí (bocs de Poblet) fos una de les primeres zones on començà a actuar el Servei Hidrològic-Forestal creat l'any 1901.

Davant de la creu, a l'altre costat de carretera, seguint un camí tancat per una porta de fusta que ens portaria a la granja de Riudabella, trobarem la font de Nerola darrera mateix del tancat. És una bonica font d'on brollen les aigües d'un pou artesià que antigament eren conduïdes amb canals de pedra fins el monestir. Dins de la placeta de la font hi ha uns mosaics amb uns versos dedicats a la mateixa font de mossèn Isidre Boyó i Maré, fill de Vimbodí. En aquests mateix indret hi ha documentat l'any 1189 l'existència d'un taller i forn de vidre on segurament es produïa el vidre necessari pel monestir.

Al costat de la creu de fusta (abans hi ha havia una de pedra, destruïda durant la guerra civil de 1936) veurem un cartell que ens indica que ens trobem en el Paratge Natural d'Interès Nacional de la vall del monestir de Poblet, topònim incorrecte ja que no existeix una sola vall del monestir, sinó que són varis barrancs els que formen tot aquest espai protegit per Llei del Parlament de Catalunya l'any 1984.

Seguim la pista forestal, asfaltada per l'ICONA en la dècada dels setanta per evitar que les arbres propers a la pista quedessin coberts de pols degut a l'intens trànsit rodat un cop s'inaugurà l'àrea de lleure que trobarem més amunt. Estem endinsant-nos dins d'un dens bosc d'on sobresurten unes agulles granítiques, algunes de molt espectaculars com el conegut "Roc Ponent" coronat per una creu. Tota aquesta massa forestal que anirem trobant fins acabar el nostre recorregut és fruit de la gran labor portada a terme per l'anomenat abans "Servei Hidrològic-Forestal" que inicià l'any 1903 la repoblació d'aquest bosc dirigida per l'enginyer de monts Josep Reig i Palau. A aquesta bona feina de repoblació s'afegí després la continuïtat per part d'altres

enginyers encarregats del manteniment i conservació d'aquesta joia natural fins a l'actualitat per tal de poder gaudir avui dia d'aquesta esplèndida vegetació.

Pujant per la pista trobarem a mà dreta un petit refugi, es tracta d'antigues casetes construïdes, també a principis de segle, per al servei dels treballadors que feien les tasques de neteja i repoblació del bosc, així com la construcció de la pista forestal. Des d'aquest punt també podrem observar l'impacte d'antigues pedreres d'on s'extreien llambordes de granit per fer carrers i carreteres. Els anys vint, amb l'exposició universal de Barcelona, van ser els de màxima explotació, així moltes de les llambordes aquí extretes van anar a parar a Barcelona, però també a altres indrets com el port de Tarragona.

Km. 9,1 - Granja de Castellfollit

Arribem a l'altura de l'antiga granja de Castellfollit, actualment completament reformada i lloc de vacances dels monjos de Poblet. Aquesta granja deu tenir els seus orígens a l'època romana, a l'igual que les altres granges mencionades abans, si bé aquesta i les del Titllar i de la Pena foren explotades pel monestir per aprofitar els recursos del bosc: llenya pels forns i per escalfar-se, fusta per la construcció de cases, mobles, eines... caça de porcs senglars, cérvols, cabirols... cria d'abelles per l'obtenció de mel, únic sucre de l'època, cera pels actes litúrgics; pastura dels ramats; plantes medicinals i molts altres recursos que oferia el bosc.

Tot just abans d'arribar a la granja ens trobarem amb alguns exemplars centenaris de castanyers que deuriem ser plantats fa molts anys pels monjos.

Anem continuant pista amunt fins trobar-nos una cruïlla, seguim per la pista asfaltada, després ja retornarem a aquest punt per seguir l'altra pista.

Km. 10,7 - Casa forestal de Castellfollit

Hem arribat a la casa forestal de Castellfollit construïda a principis de segle com habitatge per un guarda forestal i la seva família, l'igual que altres dues cases més al Titllar i a la Pena. Als voltants de la casa tenim l'àrea de lleure construïda per l'ICONA en la dècada dels setanta i on podem gaudir d'una bona ombra. A partir d'aquest punt la pista forestal està tancada al trànsit

rodat, si continuéssim aniríem a trobar la casa forestal del Titllar i sortiríem altre cop a la carretera que puja a Prades però molt més amunt.

Retornem per la pista fins la cruïlla d'abans, traspassem el barranc de Castellfollit per damunt d'un pontet i anem pujant per una pista, ara sense asfaltar i que pot perjudicar alguns cotxes molt baixos de carrosseria si bé per regla general es pot transitar amb cotxe. Així que anem pujant per aquesta pista anirem contemplant esplèndides vistes del bosc de Poblet, el barranc que anem deixant per sota ja no és el de Castellfollit, aquest és el de l'Argentada topònim llatí que ens evidencia l'existència d'argent (plata) en aquesta zona, de fet és molt probable que els romans explotessin alguna mina d'argent en aquest indret. A part de la plata, aquesta zona és molt rica en minerals, fins 80 d'inventariats, hi han estat vàries les explotacions de minerals, la més important i última va ser la de la barita, encara es pot apreciar les galeries a cel obert i les restes de casetes dels minaires.

Durant el trajecte per aquesta pista trobarem dues casetes més d'aquelles construïdes a principis de segle per la utilització dels treballadors. En el Km. 14,1 veurem a mà esquerra una pista tancada que va a la zona minera.

Km. 17 - Pic de l'Àliga

Arribem dalt d'un coll, a la dreta per damunt nostre tenim el pic de l'Àliga i a l'esquerra trobarem una profunda galeria de la mina Atrevida (pot ser perillós atansar-nos massa). En aquest indret havia hagut unes set casetes utilitzades pels miners, encara trobarem les restes d'una cisterna. Les galeries de l'Atrevida eren a cel obert però també per sota terra, de fet per aquest indret més o menys travessa per sota la galeria Tatxo. Des de la seva boca nord sortia un cable aeri fins al costat del monestir per on era baixada la barita. L'any 1923 s'extreien 20 tones diàries.

Ara comencem a baixar per la pista, ens trobem amb una cruïlla, si seguim recte aniríem fins a Rojals o fins la Taula dels Quatre Termes, nosaltres seguim a l'esquerra i baixem, en un revolt molt tancat obtindrem un esplèndida vista, si el cel està net veurem els Pirineus, en el mateix revolt hi ha unes escales que baixen a una capelleta dedicada a la Mare de Déu de la Muntanya amb una inscripció del 4 – 07 – 1945.

Uns metres més de pista i ens trobem amb una altra cruïlla, seguim a la dreta, de l'esquerra puja la pista que comença a baix, a la carretera de les Masies, a prop del Monestir i on farem cap més tard.

Km. 18,4 - Fonts dels Boixets i del Deport

Arribem a un lloc molt ombrívol on brolla la font dels Boixets, les seves aigües són les més celebrades de totes les fonts d'aquest bosc. El seu nom deu venir per ser una de les poques zones d'aquest bosc on podem trobar el boix (*Buxus sempervirens*).

Continuem pista avall i en una altra cruïlla seguim recte fins arribar a la font del Deport o Alaport d'aigües també molt bones. El seu topònim correcte sembla ser el d'Alaport que vol dir port blanc referint-se al cingle blanquinós del damunt. En aquest indret havia hagut diferents construccions utilitzades pels treballadors de manteniment del bosc. Davant de la font veurem una tanca de fusta en un camí, és un dels antics accessos a la finca de la casa forestal de la Pena.

Uns metres abans d'arribar a la font hi ha l'indicador del sender que puja fins dalt del mirador de la Pena, si volem estirar una mica les cames val la pena pujar-hi ja que la vista sobre conca, pla de l'Urgell i fins els Pirineus és magnífica.

A partir de la font trobarem la pista tancada, si la seguíssim passaríem per les Cent Fonts i arribaríem a l'ermita de la Santíssima Trinitat, ja tot això al terme municipal de l'Espluga de Francolí. Retornem enrera fins la cruïlla que hem trobat abans i ara baixem per la pista fins trobar-nos davant de la tanca principal d'accés a la finca de la Pena.

Km. 19,7 - Casa forestal de la Pena

En aquest indret havia hagut la granja del mateix nom explotada pels monjos del monestir i venuda a particulars després de la desamortització de 1835, més tard, l'any 1906, fou expropiada per l'Estat per construir la casa forestal actual i per crear un viver de planta forestal per cultivar el planter necessari per la repoblació de tot aquest bosc. Aquest viver funcionà fins a finals de la dècada dels setanta. Actualment la finca és un bon lloc per passejar i gaudir de les diferents espècies d'arbres i arbustos que van ser plantats,

alguns ja gairebé centenaris, i que ve a ser com un petit jardí botànica A la casa es celebren les reunions de la Junta Rectora del PNIN de Poblet. Seria convenient buscar-li un ús més social i públic tant a la casa com a la finca ja que és una llàstima tenir tancat l'accés al públic d'un indret amb tant de valor patrimonial i natural.

Continuem pista avall, trobarem un bonic racó a la dreta de la pista, amb unes petites basses per recollir l'aigua que salta de dalt de la roca. Tot seguit veurem una construcció ensorrada al costat mateix de la pista.

Km. 20,1 - Pou de gel

Tenim davant nostre el pou de gel de la Pena, es tracta d'una construcció realitzada per emmagatzemar gel aconseguit mitjançant el procés de congelació de l'aigua en basses de petita alçada. Es tallaven daus de gel i s'empouaven separats per aïllants com la palla o rama. A l'estiu era transportat en les hores fresques de la matinada fins baix al monestir, on també hi ha un altre pou. El gel a part de servir com a refresc i per conservar els aliments també era utilitzat per qüestions terapèutiques per ser un bon analgèsic i antiinflamatori.

Amb les obres de repoblació del bosc i construcció de les pistes forestals iniciades a principis de segle XX, aquest pou de gel fou reconvertit en una casa forestal, les restes d'obra del seu interior i que ara podem veure són d'aquell temps, la paret exterior és encara l'originària del pou de gel.

Seguim la pista i després d'un revolt tancat ens trobarem en la part baixa d'aquest pou i veurem la roca excavada per donar accés a la part inferior del pou, actualment està tapiada.

Km. 20,6 – Barranc del Boixets

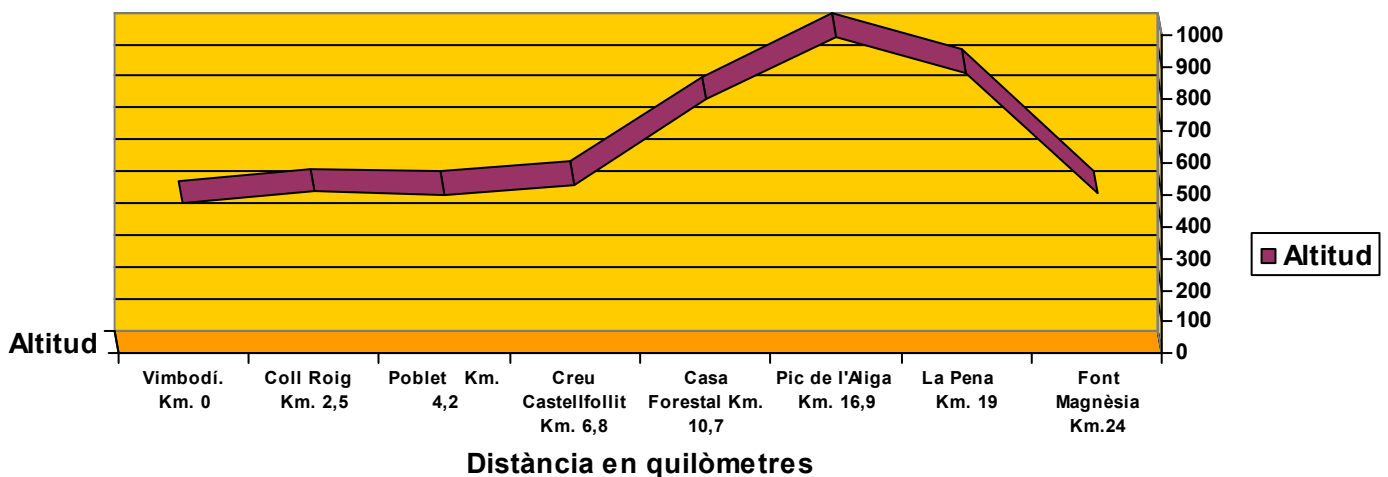
Continuem baixant per aquesta pista de direcció única i gaudint d'una ufanosa vegetació. Veurem com baixa l'aigua pel barranc del Boixets que porta l'aigua de la font del mateix nom, que anirà a trobar-se amb el riu dels Pruners, que entra dins del recinte emmurallat del monestir per després barrejar-se amb les aigües del Francolí. Nosaltres també anirem descendent, ens trobarem amb la cruïlla de la pista de pujada a la Pena, seguint a la dreta

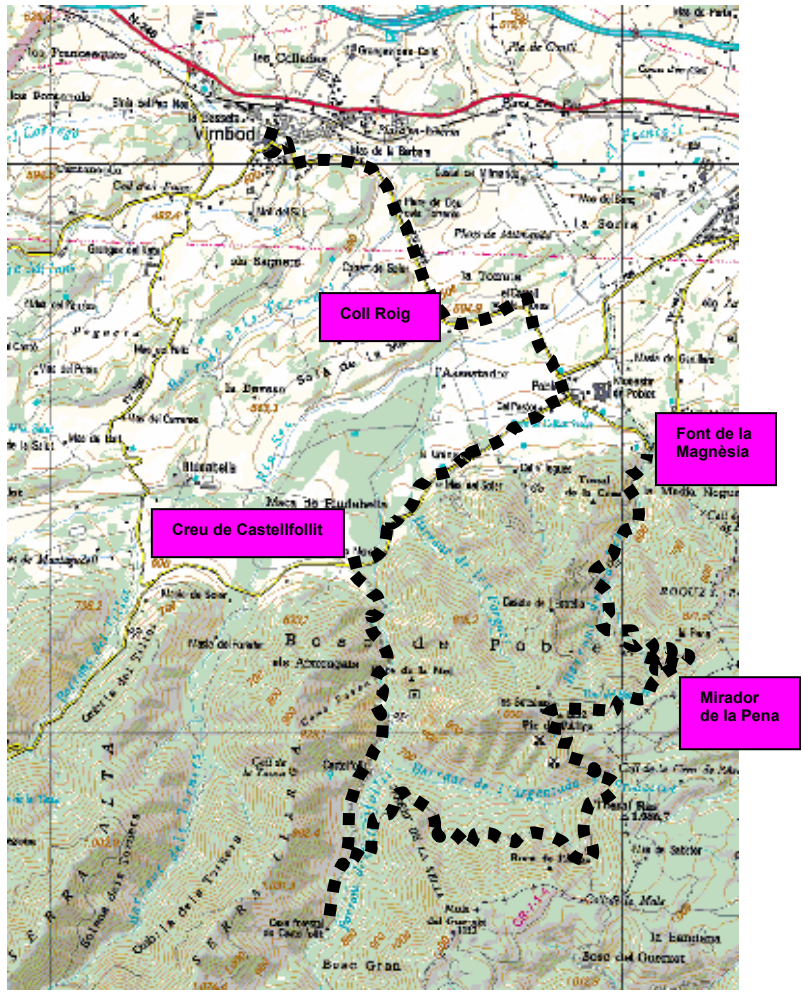
fins arribar a peu de la carretera que va del monestir al nucli de les Masies (antic balneari d'aigües ferruginoses).

Km. 24 - Font de la Magnèsia

A l'arribar a tocar la carretera tenim a la nostra esquerra un exemplar de plataners en el que havia estat la font de la Magnèsia, encara trobarem les restes d'uns bancs a tots dos costats. Aquesta font va ser assecada fa anys per aprofitar les seves aigües per regar. Més tard, a la dècada dels seixanta, aquestes aigües foren utilitzades per subministrar a la font de l'Abat Siscar construïda uns metres més avall tocant a la carretera.

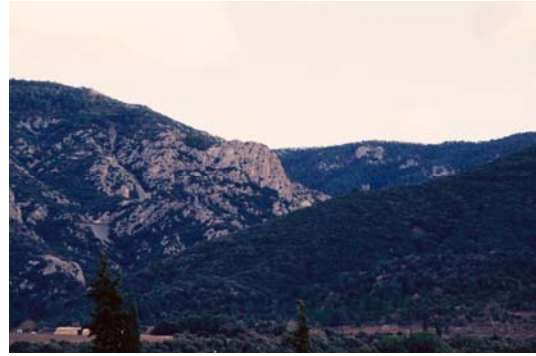
Donem per finalitzat en aquest punt el recorregut pel bosc de Poblet. A partir d'aquí tenim un gran ventall de possibilitats ja que tant el terme municipal de Vimbodí com tota la Conca de Barberà donen per moltes més excursions i visites.

Fotografia 1

Fotografia 2

Fotografia 3

Fotografia 4

Fotografia 5

Fotografia 6

Fotografia 7

Fotografia 8